

Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekos 2019–2020 m. veikla

2019-ieji Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekai (toliau – LMAVB) buvo intensyvaus darbo bei rūpesčių, kaip geriau patenkinti informacinius vartotojų poreikius ir paspartinti priestato rekonstrukciją, laikotarpis.

Kiekvienais metais dedama nemažai pastangų atkreipti ministerijų ir kitų Lietuvos Respublikos valdžios institucijų dėmesį į tai, kad neskiriant pakankamai lėšų priestato rekonstrukcijos darbams, vilkinant pagrindinio pastato kapitalinio remonto pradžią, daroma žala ne tik Bibliotekai, bet ir valstybei. Mat dalis į laikinąsias saugyklas už miesto išvežtų LMAVB rinkinių yra neprieinami ne tik mūsų šalies, bet ir užsienio skaitytojams. Ši aplinkybė kenkia įstaigos įvaizdžiui akademinės bei mokslinės pasaulio visuomenės akyse. Be to, kasmet už laikinųjų saugyklų nuomą LMAVB iš biudžeto sumoka daugiau nei po 90 tūkst. eurų. Kuo ilgiau vyks rekonstrukcijos ir remonto darbai, tuo daugiau lėšų valstybė turės išleisti patalpų nuomai.

2019 m. LMAVB gyveno griežto taupymo sąlygomis, nes asignavimų valdytojas pakoregavo įstaigos metų sąmatą taip, kad kitoms paslaugoms buvo nurežta daugiau nei 46 tūkst. eurų. Dėl to buvo sunku tenkinti net mažiausius spaudinių komplektavimo poreikius, taip pat vėluota mokėti komunalinių paslaugų sąskaitas: nesumokėta 9 tūkst. eurų už spaudinių prenumeratą, liko 6 tūkst. eurų įsiskolinimas už komunalines paslaugas, taip pat skola SODRAI.

Nepaisydami visų sunkumų, LMAVB darbuotojai dirbo susitelkę ir vykdė visus uždavinius, numatytus nuostatuose – pagrindiniame įstaigos veiklą reglamentuojančiame dokumente, patvirtintame dar 2009 metais. Gyvenimo bei visuomenės raida ir technologijų kaita per dešimtmetį įgavo naujų formų. Dėl to prireikė nuostatus atnaujinti. Šio darbo ėmėsi LMAVB direkcija ir kolegija. Nuostatų projektas buvo apsvarstytas LMAVB mokslo tarybos posėdyje. Sulaukta nemažai pastabų, leidusių pagerinti dokumento tekstą. Galiausiai naujieji nuostatai buvo aptarti ir patvirtinti LMA Prezidiumo posėdyje.

2020 metai prasidėjo reikšmingu įvykiu – vasario 6 d. įsakymu Nr. 15/20-T LMA prezidentas patvirtino atnaujintus Bibliotekos nuostatus, o 2020 m. vasario 11 d. jie buvo įregistruoti Juridinių asmenų registre.

Imtis visų nuostatuose numatytų uždavinių ir atlikti juose apibrėžtas funkcijas trukdė šalį veikia apėmusi COVID-19 pandemija. Dėl koronaviruso 2020 m. kovo 16 d. šalyje buvo įvestas karantinas (veikė iki birželio 16 d.); lapkričio 7 d. jis vėl buvo atnaujintas. Pandemija pakeitė mokslo, mokymo, kultūros ir kitų įstaigų darbą. Teko ieškoti naujų darbo formų, būdų ir priemonių. Karantino sąlygomis LMAVB dirbta pamainomis nuotoliniu būdu; 13 darbuotojų 2020 m. pavasarį išėjo į prastovas.

Kovo–gegužės ir spalio–gruodžio mėn. vartotojai buvo aptarnaujami bekontakčiu būdu, įvesta ir vykdyta nuotolinė jų registracija, daromos ir jiems neatlygintinai teikiamos reikalingų dokumentų kopijos. Bibliotekos skaityklose vartotojai aptarnauti sausio–kovo ir birželio–spalio mėnesiais.

Karantino metu itin išaugo LMAVB virtualių paslaugų mastai. Registruotų elektroninio archyvo vartotojų skaičius 2020 m. padidėjo 32 proc.; archyve jie apsilankė 15 705 kartus (2019 m. – 12 013 kartų), o visateksčių dokumentų atsisiuntė 11,35 proc. daugiau nei 2019

metais. Taip pat padaugėjo paieškų VEPS dokumentų portale: iš jo 2020 m. didžiausios raiškos vaizdų vartotojai atsisiuntė 32 proc. daugiau nei užpernai.

Į virtualią erdvę 2020 m. persikėlė daug Bibliotekos renginių: seminarų, pokalbių, parodų pristatymų, paskaitų, ekskursijų ir viktorinų.

Komunikacijos skyriaus vedėja Inga Berulienė pasiūlė ir su bendradarbiais įgyvendino tinklalaidės idėją. Pasitelkę bendraminčių iš LMA, Nacionalinės M. Mažvydo bei VU bibliotekų, taip pat Valstybinės lietuvių kalbos komisijos, jie paleido garso įrašų platformą *Vrublevskių biblioteka ir bičiuliai*. Nuo kovo 26 d. joje patalpinti 76 įrašai. Parašyta paraiška Kultūros tarybai dėl dalinio šio projekto finansavimo 2021 metais. Šio skyriaus pastangomis 2020 m. buvo surengtas konkursas būsimo Knygos muziejaus logotipui sukurti. Jame dalyvavo keliolika profesionalių dailininkų ir dailės studentų. Geriausiu pripažintas logotipas veikia papuoš Muziejaus renginius ir darbus.

Informacinių išteklių komplektavimas

Darbas karantino sąlygomis paveikė kitą svarbų Bibliotekos darbo barą – informacijos šaltinių įsigijimą. Komplektavimo skyriaus planas 2020 m. buvo įvykdytas tik 80 proc. ir siekė 10 309 egzempliorių. Dėl karantino kritus leidybos mastams, labai sumenko privalomojo egzemplioriaus skaičius – LMAVB jis pasiekė tik 2 977 egz. naujų leidinių, o 2019 m. jų gauta 3 741 egzempliorius. Iš mainų partnerių gauta mažiau leidinių, mažiau dokumentų Biblioteką pasiekė dovanų pavidalu.

1 lentelė. LMAVB dokumentų fondo pokyčiai 2019–2020 m.

Eil. Nr.	Fondo pavadinimas	Fondo dydis egz. 2019-12-31	Fondo dydis egz. 2020-12-31
1.	Pagrindinis	3 288 141	3 282 865
2.	Grupuojamųjų dokumentų	1 230	1 192
3.	Atsargos	415 844	415 844
4.	Mainų	17 265	17 187
	Iš viso:	3 722 480	3 717 088

Dar vieną svarbų Komplektavimo skyriaus darbo barą sudaro periodikos prenumerata. Dėl gausaus mokslinės periodinės literatūros kėlimosi į elektroninę erdvę spausdintos prenumeratos sąrašas pastaruosius keletą metų beveik nesikeičia. Spausdintų leidinių prenumeratos kainos nuolat kyla, todėl užsakoma tik pati svarbiausia periodika.

Sprendžiant, ar pradėti (arba tęsti) leidinio prenumeratą, kokį formatą (spausdintą ar elektroninį) pasirinkti, atsižvelgiama į daugelį dalykų: kainos ir poreikio santykį, elektroninio leidinio leidėjo LMAVB taikomą kainos grupę (Tier), elektroninės prieigos parengimo technines detales, spausdinto komplekto tęstinumą Bibliotekos fonduose, skaitytojų pageidavimus bei leidinio skaitomumą.

2 lentelė. Periodikos prenumerata

Metai	Lietuviška periodika		Užsienio periodika	
	pavadinimai	suma	pavadinimai	suma
2019 m.	96	3 439,94	53	15 830,62
2020 m.	94	3 045,78	56	18 572,40

Džiugu, kad kasmet atsiranda galimybių bent nedidelį skaičių naujų leidinių įsigyti, vykdam tikslinius pirkimus pagal individualius tyrėjų pageidavimus ar rekomendacijas. 2020 m. LMAVB dalyvavo net 3 aukcionuose. Juose įsigyta 20 kilnojimų kultūros vertybių už 2 583 Eur.

3 lentelė. Spaudinių pirkimai 2019–2020 m.

Metai	Pirkta Pagrindiniam fondui		Pirkta Mainų fondui		Iš viso pirкта	
	egz.	suma	egz.	suma	egz.	suma
2019	291	10 135 Eur	469	4 042 Eur	760	14 177 Eur (+ 11 rankraščių už 3 700 Eur)
2020	146	7 497 Eur	403	3 677 Eur	549	11 175 Eur

Pandemijos laikotarpiu dalis mainų partnerių siuntė mažiau leidinių arba išvis jų nesiuntė dėl įvairių ribojimų, susijusių su koronavirusu. 2020 m. birželio mėn. iš Kongreso bibliotekos Vašingtone užsakyti spaudiniai LMAVB net nebuvo išsiųsti. Galima pasidžiaugti, kad Baltarusijos mainų partneriai – Baltarusijos nacionalinė biblioteka ir Baltarusijos nacionalinės mokslų akademijos Centrinė mokslinė Jakubo Kolaso biblioteka – per 2020 m. atsiuntė daugiau leidinių nei įprastai, nepaisant ne tik pandemijos, bet ir sudėtingos politinės padėties šalyje.

4 lentelė. Tarptautiniai knygų mainai

Metai	Partnerių sk.	Gauta egz.	Suma	Išsiųsta egz.	Suma
2019	323	2 759	53 774,52 Eur	3 482	20 758,24 Eur
2020	318	2 458	45 901,28 Eur	2 012	11 013,68 Eur

2019–2020 m. LMAVB fondus gerokai papildė spaudiniai, gauti kaip dovanos.

5 lentelė. Dovanų gauti leidiniai

Metai	Pagrindinis fondas	Mainų fondas
2019	4 760 egz.	2 588 egz.
2020	3 168 egz.	2 459 egz.

2019 m. vertingų spaudinių Bibliotekai padovanojo Varšuvoje gyvenanti dr. Wioletta Pawlikowska-Butterwick. Išskirtinė dovana gauta iš dr. Arūno Lipnicko, šviesaus atminimo LMAVB geradario Donato Butkaus (1939–2016) giminaičio: jis atvežė ir padovanojo 5 unikalias Tibeto medicinos, alchemijos ir ajurvedos knygas. Šie leidiniai papildė LMAVB saugomą D. Butkaus dokumentų kolekciją.

Biblioteką neatlygintinai dovanojamais leidiniais remia nemažai institucijų. 2019–2020 m. LMAVB spaudinių dovanavo Gamtos tyrimų centras, Kauno technologijos universitetas, Nacionalinis muziejus „Lietuvos Didžiosios kunigaikštystės valdovų rūmai“, Lietuvių kalbos institutas, Lietuvos mokslų akademijos leidykla, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, Lietuvos socialinių tyrimų centras, Lietuvos kultūros tyrimų institutas, Šiaulių universiteto biblioteka, Vilniaus universitetas ir Valstybinė lietuvių kalbos komisija.

2020 m. LMAVB skaitytojams teikė nuolatinę prieigą prie 25 duomenų bazių (toliau – DB), iš kurių 19 prenumeravo pati, o likusias gavo nemokamai; dar 19 DB gautos testuoti. Tai vei-

kiai keisis. 2021 m. prasidės naujas projekto eMoDB.LT etapas. Tikėtina, kad jo metu DB prenumeratą iš Ateities ekonomikos programos finansuos ŠMSM ir bibliotekoms teks prisidėti didesne kofinansuojamų lėšų dalimi (17,65 %), todėl, renkantis kito etapo DB, teks atsižvelgti į jų kainą ir panaudą. Dėl aukštos kainos ir menkos panaudos nuo 2021 m. bus atsisakyta prenumeruoti dvi fizinių mokslų DB. Be to, nutarta išplėsti prenumeruojamų DB pasiūlą skaitytojų pageidaujамų humanitarinių bei socialinių mokslų leidiniais. Tad nuo 2021 m. LMAVB prenumeruos DB *Cambridge Core (Full Collection)*, *EBSCO eIFL.net*, *JSTOR Essential Collection*, *Nature*, *SpringerLINK* ir *Taylor & Francis*.

2019 m. LMAVB rankraščių fondas pagausėjo 1481 rankraštinų dokumentų saugojimo vienetu, pradėti komplektuoti 3 nauji fondai. Tai mokslininkų Leto Palmaičio ir Vyto Antano Tamošiūno, taip pat dailininkės Dalios Genovaitės Mažeikytės dokumentų rinkiniai. Juos Rankraščių skyriui perdavė šių fondų sudarytojai. 2020 m. Rankraščių skyriaus darbuotojai į saugyklas priėmė 1509 naujus rankraščius. Naujų fondų tais metais neįsteigta, gautais dokumentais papildyti seniau pradėti jų rinkiniai.

Informacijos išteklių tvarkymas

Informacijos išteklių tvarkymą Bibliotekoje apibūdina įrašų skaičius kataloguose ir duomenų bazėse.

6 lentelė. Įrašų skaičius elektroniniuose kataloguose ir duomenų bazėse 2020 metais

Katalogas	Įrašų skaičius
Bendrasis katalogas (mab01)	420 899
Rankraščių katalogas (mab04)	81 987
Bibliografijos katalogas (mab05)	53 785
Bibliografijos katalogas (mab08)	21 469
Mokslotyros DB (mab07)	1 507
Autoritetinių įrašų DB (lbt11)	6 262
Elektroninis archyvas (DSpace)	26 619
Bendras DB įrašų skaičius	612 528
Egzempliorių skaičius	1 382 416

Mažėjant gaunamų spaudinių, 2019–2020 m. keitėsi Katalogų skyriaus darbų sudėtis ir pobūdis. Nors naujų spaudinių kataloguota mažiau, bet daugiau dirbta tvarkant elektroninio katalogo informaciją: vietoje planuotų 11 850 suredaguoti 35 797 įrašai. 2020 m. kovo mėn. pradėta kataloguoti pagal naujausias RDA (angl. *Resource Description and Access*) taisykles. 2020 m. birželio 14 d. įdiegta nauja bibliotekinės informacinės sistemos ALEPH 23.3.2 versija. Nepaisant pandemijos trukdžių, šios ir kitos naujovės buvo sėkmingai įsisavintos.

2020 m. Katalogų skyriaus darbuotojos sukatalogavo 10 155 spaudinius (2019 m. – 13 190). 2020 m. jos susistemino 9 226 (2019 m. – 13 876), sudalykino 3 570 (2019 m. – 4 789) pavadinimų dokumentų. 2020 m. LMAVB darbuotojų pastangomis sunorminta 2 818 vardų (2019 m. – 3 651), įtraukiamų į šalies Autoritetinių vardų bazę.

Fondų ir vartotojų aptarnavimo skyriaus darbuotojai 2020 m. trumpuoju aprašu aprašė 4 279 egz. (2019 m. – 3 277) elektroniniame kataloge neatspindėtų dokumentų.

Per 2019–2020 metus toliau kaupti elektroniniai specializuotų skyrių katalogai. Per šį laikotarpį Rankraščių skyriaus specialistai sukūrė 4 060 naujų įrašų, o Retų spaudinių skyriaus darbuotojos – 4 364 įrašus.

Skaitytojai

Dėl karantino 2020 m. skaitytojai perpus rečiau lankėsi Bibliotekoje: 2019 m. registruoti 41 725 fiziniai apsilankymai, o 2020 m. – jau tik 21 382; dokumentų išdavimas sumenko 42,63 proc. (nuo 109 782 egz. 2019-aisiais iki 62 988 egz. 2020-aisiais).

Dėl tos pačios priežasties sumažėjo užsienio mokslininkų vizitų į LMAVB. Anksčiau kasmet padirbėti su Retų spaudinių bei Rankraščių skyriuose saugomais dokumentais atvykdavo bent keli šimtai tyrėjų, o 2020-aisiais jų sulaukta tik 47.

7 lentelė. Užsienio šalių skaitytojų skaičius 2016–2020 metais

Eil. Nr.	Šalis	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.
1.	Lenkija	113	113	122	121	32
2.	Baltarusija	77	69	54	43	8
3.	Rusija	11	28	6	13	1
4.	JAV	9	2	4	4	0
5.	Ukraina	7	2	6	7	1
6.	Italija	6	8	0	0	2
7.	Vokietija	4	11	5	7	0
8.	Bulgarija	3	1	1	1	0
9.	Austrija	2	0	0	1	0
10.	Didžioji Britanija	1	2	2	1	1
11.	Prancūzija	1	1	0	1	0
12.	Slovakija	1	0	0	0	0
13.	Vengrija	1	0	0	0	0
14.	Australija	0	0	0	1	0
15.	Belgija	0	1	0	0	0
16.	Čekija	0	0	3	0	0
17.	Estija	0	1	0	1	0
18.	Ispanija	0	0	0	1	1
19.	Izraelis	0	1	1	2	0
20.	Japonija	0	1	5	1	0
21.	Latvija	0	0	8	5	0
22.	Nyderlandai	0	1	0	2	0
23.	Singapūras	0	0	0	0	1
24.	Šveicarija	0	1	0	1	0
	Iš viso:	236	243	217	213	47

Keitėsi tarpbibliotekinio skolinimosi šalies viduje bei tarptautinio tarpbibliotekinio skolinimosi rodikliai. Jei 2019 m. iš šalies bibliotekų buvo gautos 95, o išsiųsta 233 užklausoje į kitas bibliotekas, tai 2020 m. atitinkamai gauta 50 užklausoje, o išsiųsta 148.

Tarptautinio tarpbibliotekinio skolinimosi dinamika buvo panaši: jei 2019 m. gautos 3 užklausoje iš užsienio bibliotekų, o išsiųsta 250, tai 2020 m. gauta viena užklausa, o išsiųsta – 208.

Dėl pandemijos 2020 m. pakito bibliografinio informacinio darbo rodikliai. 2019 m. LMAVB darbuotojai atsakė į 7 077 bibliografines užklausoje, o 2020 m. – į 5 195; 2019 m. į 842 užklausoje atsakyta raštu, o 2020 m. raštu atsakyta jau į 1 509 užklausoje.

Kaip ir ankstesniais metais, rodiklių mažėjimą skaitytojų aptarnavimo vietoje atstojo 2019–2020 m. vis labiau plėtotos elektroninės paslaugos. Toliau pateikiamose lentelėse (8–11) nurodyti svarbesni pokyčių elektroninių paslaugų srityje duomenys.

8 lentelė. Paieškų ir atsisiuntimų skaičius 2020 metais

Katalogas	Paieškų skaičius	Įrašų peržiūrų skaičius	Visateksčių dokumentų atsisiuntimų skaičius
Bendrasis katalogas	107 850 (2019 – 322 932)	65 313	neskaičiuojama
Rankraščių katalogas	55 338 (2019 – 42 939)	15 311	neskaičiuojama
Elektroninis archyvas (DSpace)	3 335 006 (2019 – 5 645 618)	3 953 589 (2019 – 3 011 702)	2 310 655 (2019 – 2 040 767)
eLABa talpykla			20 817

9 lentelė. Bendroji elektroninio archyvo (DS) statistika

	2018 m.	2019 m.	2020 m.	Per 2020 metus
Rinkiniai ir kolekcijos	654	726	775	+49
Dokumentai	20 661	24 005	26 619	+2 614
Registruoti vartotojai (be darbuotojų)	1 188	1 608	2 127	+519
Apsilankymų (registruotų vartotojų prisijungimų) skaičius	9 278	12 012	15 705	+3 693

10 lentelė. Elektroninio archyvo (DS) rinkinių sudėtis

Rinkiniai	2018 m.	2019 m.	2020 m.	Per 2020 metus
LMT finansuoti leidiniai	53	44	44	–
Bibliotekos leidiniai	390	431	447	+16
Dokumentų medžiagų ir įrašų tyrimai	278	278	278	–
Skaitmeninti bibliotekos fondo dokumentai	1 680	1 834	2 377	+543
Skaitmeninti rankraščiai	7 843	8 391	8 527	+136
Tarnybinis archyvas	10 421	13 027	14 946	+1 919
Iš viso dokumentų:	20 665	24 005	26 619	+2 614

11 lentelė. Skaitmeninių dokumentų peržiūros VEPS portale 2019–2020 metais

	Metai	Knygos	Periodiniai leidiniai	Rankraščiai	Kartografija	Iš viso
Atsiųstų vaizdų skaičius	2019	5 423	6 454	65 670	7 278	84 825
	2020	5 238	2 613	43 941	5 934	57 726
Atsiųstų aprašų skaičius	2019	5 862	3 376	67 631	6 858	83 727
	2020	4 733	3 603	64 772	5 749	78 857
Atsiųstų geriausios raiškos vaizdų skaičius	2019	1 043	1 108	9 198	791	12 140
	2020	3 977	2 001	12 735	1 707	20 420

Mokslinis darbas

Dirbdami sutelktai, LMAVB skyriai vykdė planuose numatytas mokslines veiklas. Džiugu, kad šiuo laikotarpiu padidėjo darbuotojų mokslinė kompetencija. 2019 m. daktaro disertaciją „Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės regioniniai valdžios elitai: Smolensko, Polocko ir Vitebsko žemių atvejai (1392–1579 m.)“ apgynė Rankraščių skyriaus mokslo darbuotojas And-

rius Jurkevičius. 2019–2020 m. LMAVB dirba 9 mokslų daktarai. Magistras tapo Katalogų skyriaus vedėja Rūta Smažinienė ir Skaitmeninio skyriaus vedėjo pavaduotojas Alfredas Kulingauskas. Restauratorei Ramunei Kleinovaitei-Gubanovai LR kultūros ministro 2019-12-12 įsakymu Nr. ĮV-817 suteikta II kvalifikacinė dokumentų restauratoriaus kategorija. Trys darbuotojai toliau tęsė studijas doktorantūroje, tiek pat toliau studijavo aukštosiose mokyklose.

LMAVB darbuotojai turi dėkingą pagrindą mokslo tyrimams – turtingą dokumentinį paveldą. Jo reikšmę liudija ir tai, kad jau 13 LMAVB saugomų spaudinių ir rankraščių įtraukti į UNESCO Lietuvos nacionalinį dokumentinio paveldo registrą „Pasaulio atmintis“. 2019 m. į šį registrą įtrauktas 1 toks leidinys (unikali XVII a. knyga, pavadinta *Amžinosios šlovės Kapitolijus*) ir 1 rankraščių kompleksas (Neformalios lituanistinės mokyklos Kretingos bernardinų vienuolyne XIX a. dokumentai, saugomi LMAVB, VUB ir Kretingos pranciškonų vienuolyno bibliotekoje). Apie jo reikšmę kalba ir unikalių dokumentų skolinimas šalies ir užsienio parodoms. 2019 m. rugsėjo 1 d. Magdeburgo kultūros ir istorijos muziejuje buvo atidaryta tarptautinė paroda „Miestų žavesys: Europos urbanizacija Viduramžiais ir Magdeburgo teisė“ („Faszination Stadt: die Urbanisierung Europas im Mittelalter und das Magdeburger Recht“). LDK miestų savivaldos istoriją joje iliustravo penki LMAVB saugomi pergamentai; parodos atidaryme dalyvavo direktoriaus pavaduotoja mokslui dr. R. Cicėnienė.

LMAVB 2019 m. tęsė darbus trijose mokslo tyrimų programose: raštijos paveldo, mokslo istorijos ir bibliometrinių tyrimų. Parengtos ir paskelbtos 27 mokslinės publikacijos, perskaityti 22 moksliniai pranešimai Lietuvos ir užsienio konferencijose: Vokietijoje (Pasau universitete – dr. S. Narbutas), Baltarusijoje (Pinske – dr. R. Cicėnienė, dr. A. Braziūnienė, dr. D. Narbutienė, E. Paškevičiūtė-Kundrotienė; Kalčiūnuose, Ašmenos raj. – dr. B. Railienė), Slovėnijoje (Liublianoje – B. Giedraitienė), Lenkijoje (Krokuvoje – A. Čiuladienė) ir Nyderlanduose (Mastrichte – dr. B. Railienė).

2019 m. LMAVB išleido:

1. *Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka*: [tęstinis mokslo darbų rinkinys] / atsakomoji redaktorė ir sudarytoja Daiva Narbutienė. [T.] 2015–2016. Vilnius: Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka, 2019. 200 p. ISSN 1648-9772.

2. *Sigitas Narbutas*: bibliografijos rodyklė, 1982–2019 / [sudarė Bronislava Kisielienė, Giedrė Miknienė]; [redaktorė Birutė Railienė]. Vilnius: Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka, 2019. 143 p. ISBN 978-9986-498-79-7.

3. *XVII amžiaus knygos Kauno bibliotekose*: katalogas / [sudarė Sigitas Lūžys, Rita Urbaitytė, Irena Vitkauskienė]. D. 1–2. Vilnius: Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka, 2019. 1260 p. ISBN 978-9986-498-80-3.

2019 m. buvo tęsiamas bendradarbiavimas su kolegomis iš Balstogės Lukašo Gurnickio bibliotekos – bendromis pastangomis buvo išleistas dvikalbis leidinys:

4. Sperskienė, Rasa. *Związki Tadeusza Wróblewskiego z litewskimi działaczami politycznymi przy odbudowie niepodległego Państwa Litewskiego = Tado Vrublevskio ryšiai su lietuvių politikos veikėjais, atkuriant nepriklausomą Lietuvos valstybę*. Białystok; Wilno: Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego, 2019. 35 p.

LMAVB darbuotojai parengė dar 8 bibliografines rodykles, kurias 2019 m. išleido kitos Lietuvos atminties institucijos ir mokslo įstaigos.

Kaip ir kasmet, LMAVB sulaukė stažuotojų iš užsienio. Nuo 2019-12-02 iki 2020-03-04 Balstogės universiteto profesorė Anna Nosek Bibliotekoje rinko medžiagą monografijai apie XIX a. antrosios pusės lenkų vaikų literatūros skaitymo kultūrą. Stažuotę finansavo Lenkijos Vyriausybė per programą „Regioninė tobulinimosi iniciatyva“.

Corvisart-Tolbiac aukštosios grafikos ir knygų dailės mokyklos Paryžiuje studentė Yvanie Streiff stažavo Dokumentų konservavimo ir restauravimo skyriuje. Dar šio skyriaus darbuotojos teikė konsultacijas Kauno arkivyskupijos archyvui dėl pergamentinių dokumentų priežiūros.

Savo ruožtu LMAVB darbuotojai kėlė kvalifikaciją dalyvaudami konferencijose, seminaruose, specializuotuose kursuose, stažuotėse šalyje ir užsienyje. Restauratorė, VU ChF doktorantė A. Čiuladienė vyko į tarptautinius kursus *Identification of Pigments* Londone, restauratorė R. Kleinovaitė-Gubanova žinių sėmėsi tarptautinėje konferencijoje Sankt Peterburgo meno ir kultūros muziejuje „Ermitažas“.

Lietuvos mokslinių institutų mokslininkai sulaukia reikšmingos metodinės bei informacinės paramos iš juos aptarnaujančių LMAVB darbuotojų. Bibliometrinės konsultacijos, duomenys mokslinėms ataskaitoms – tai įprastos LMAVB paslaugos Gamtos tyrimų centro tyrėjams. 2019 m. šiam Centrai buvo parengti 102 darbuotojų atestacijoms reikalingi bibliografiniai sąrašai su įvairia bibliometrine informacija, sudaryti 5 bibliometriniai Centro darbuotojų sąrašai. LMAVB specialistės parengė Lietuvos kultūros tyrimų instituto darbuotojų publikacijų sąrašus, sudarė 30 Fizinių ir technologijos mokslų centro skyrių ir asmeninių mokslininkų publikacijų metinių ataskaitų. Nemažai laiko LMAVB darbuotojos skyrė naujų doktorantų mokymams kaip naudotis duomenų bazėmis, paieškos bei bibliografinių nuorodų sistemomis. Tyrėjų informacinio aptarnavimo skyriaus vedėja Eglė Šegždienė Lietuvos mokslų akademijoje surengė mokymus jauniems mokslininkams, kandidatams Pasaulio mokslininkų Lietuvos nacionalinei stipendijai gauti.

Aukštą LMAVB darbuotojų kvalifikaciją liudija ir tai, kad įvairius projektus vykdė net 32 Bibliotekos specialistai. Daugiausia jų dirbo projekte „Visuomenės poreikius atitinkančios virtualios kultūrinės erdvės vystymas“ (20 asmenų); dar 4 specialistės darbavosi naujame projekte „Duomenų bazės „Lituanistika“ plėtra“ etape. 2019 m. LMAVB sėkmingai įgyvendino LMT finansuotą projektą „XVII amžiaus knygos Kauno bibliotekose: katalogas“. Visus metus buvo vykdomas projektas „Lietuva topografiniuose žemėlapiuose 1914–1945“ (II etapas). 2019 m. buvo baigtas bendras projektas su YIVO institutu, veikiančiu Niujorke. Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas parėmė 3 televizijos ir radijo laidų ciklus apie LMAVB rinkinius ir darbuotojų tyrimus.

2020 metų mokslo tiriamojo darbo kraitis taip pat nemenkas, nors pandeminis darbo ritmas šią veiklą nemažai pakoregavo. LMAVB vykdyti 30 temų mokslo tyrimai: raštijos paveldo (18 temų), mokslo istorijos (11) ir bibliometrinių tyrimų (1). Per metus LMAVB darbuotojai paskelbė 16 mokslinių straipsnių šalies ir užsienio moksliniuose leidiniuose; dar 4 straipsniai buvo parengti, bet nepublikuoti. Parengta 11 taikomųjų mokslo darbų publikacijų (2 iš jų parengtos, bet nepublikuotos), taip pat 44 mokslo sklaidos publikacijos.

2020 metų gegužės 4 d. direktoriaus pavaduotoja mokslui dr. R. Cicėnienė ir skyriaus vedėja E. Šegždienė pirmą kartą Lietuvos mokslo tarybos administruojamai mokslo (meno) veiklos vertinimo sistemai „Vieversys“ pateikė 12 LMAVB darbuotojų mokslo darbų, atliktų 2019 m. Tokį darbų skaičių lėmė visos kvalifikuoto specialisto darbo dienos, skirtos mokslinei veiklai, atitikmuo. Šiuo metu atskirų mokslo darbuotojų jis svyruoja nuo 0,1 iki 0,25 pareiginio etato dalies. Vertinti buvo pateikti dviejų mokslo krypčių darbai: 5 darbai – humanitarinių ir 7 darbai – socialinių mokslų krypties. Tik vienas straipsnis buvo atmestas kaip neatitinkantis formaliųjų reikalavimų; dar vienas buvo įvertintas, bet neįskaitytas kaip perteklinis. Iš viso vertinant buvo surinkta 91,30 taškų (HM – 79,30, SM – 12). Daugiausia taškų pelnė Bibliotekoje parengtos mokslo istorijai skirtos bibliografijos: 44,3 taškus gavo Domo Kauno darbų bibliografija, o 20,4 taškų – Sigito Narbuto darbų bibliografija.

LMAVB 2020 m. parengė ir išleido 4 leidinius:

1. *Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka*: [tęstinis mokslo darbų rinkinys] / atsakomoji redaktorė ir sudarytoja Daiva Narbutienė. T. 9. Vilnius: Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka, 2020. 263 p. ISSN 1648-9772.

2. *Andriaus Sniadeckio portretai = Portraits of Jędrzej Śniadecki* / sudarė Neringa Markauskaitė, Birutė Railienė. Vilnius: Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka, 2020. 175 p. ISBN 978-9986-498-83-4.

3. *Audronė Girdzijauskaitė*: bibliografijos rodyklė, 1956–2019 / sudarė Rasa Pukėnienė, Angelė Putelienė. Vilnius: Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka, 2020. 179 p. ISBN 978-609-446-209-2.

2020 m. buvo tęsiamas bendradarbiavimas su kolegomis iš Balstogės Lukašo Gurnickio bibliotekos – bendromis pastangomis vėl buvo išleistas dvikalbis leidinys:

4. Nosek, Anna. *Kilka słów o kulturze czytelniczej dzieci i młodzieży w polskich publikacjach poradnikowych z II połowy XIX wieku = Keletas žodžių apie vaikų ir jaunimo skaitymo kultūrą lenkų XIX amžiaus antrosios pusės patariamuosiuose spaudiniuose*. Białystok; Wilno: Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego, 2020. 53 p.

LMAVB darbuotojai 2020 m. parengė 12 mokslinių pranešimų, 11 jų buvo perskaityti įvairiose konferencijose. Didžioji konferencijų dalis vyko nuotoliniu būdu Vilniuje, Latvijoje (Rygoje), Baltarusijoje (Minske), Kroatijoje, Austrijoje; viena konferencija, turėjusi įvykti Lisabonoje, perkelta į 2021 m. birželį.

2020 m. itin sumažėjo mokslinių stažuotčių. LMAVB nuo 2020-10-19 iki 2020-11-15 stažavosi Baltarusijos nacionalinio aukštojo mokslo instituto doktorantė Tatjana Zablockaja, rinkusi medžiagą disertacijai apie pijorus.

Metų pradžioje pasisėkė sustiprinti draugiškus ryšius su kolegomis iš Baltarusijos. 2020 m. vasario 17–19 dienomis grupė LMAVB darbuotojų lankėsi Minske vykusiuose Baltarusijos nacionalinės MA Centrinės mokslinės J. Kolaso bibliotekos 95-mečio renginiuose.

2020 m. vasario 1–8 dienomis Izraelio nacionalinėje bibliotekoje buvo surengta stažuotė „At the Source – Baltics Training Course“. Joje dalyvavo dr. R. Cicėnienė ir dr. G. Drungilienė.

Praktiką Bibliotekoje 2020 m. atliko 2 studentai. VU Chemijos ir geomokslų fakulteto 3 kurso studentė D. Stankūnaitė savanoriškai praktikavosi Dokumentų konservavimo ir restauravimo skyriuje (vadovavo B. Giedraitienė). Komunikacijos skyriuje praktiką atliko VU Komunikacijos fakulteto Komunikacijos mokslų programos studentas V. Goštautas (vadovavo I. Berulienė).

2020 m. nemažai nuveikta keliant darbuotojų kvalifikaciją. Studijas aukštosiose mokyklose tęsė 6 LMAVB darbuotojai. Magistro darbą apgynė Jūratė Šliaužytė, bakalauro – Andrius Kulieša, vėliau magistro studijoms sėkmingai įstojęs į M. Romerio universitetą. Doktorantūros studijas VU Chemijos fakultete tęsė restauratorė Aušra Čiuladienė, bendroje LLTI ir VU doktorantūroje studijavo Knygos muziejaus darbuotoja Kotryna Rekašiūtė.

Karantino metu ėmus dirbti nuotoliniu būdu, daug darbuotojų pasinaudojo proga ir noriai dėjosi prie nemokamų internetinių mokymų, seminarų, kursų, konferencijų; iš viso dalyvauta 58 tokiuose renginiuose.

2020 m. našiai vykdyta projektinė veikla. 6 LMAVB specialistės darbavosi „Duomenų bazės „Lituanistika“ plėtra“ projekte. 20 LMAVB darbuotojų vykdė VEPIS („Visuomenės poreikius atitinkančios virtualios kultūrinės erdvės plėtra“) projektą (dokumentų paruošimas skaitmeninimui, skaitmeninimas, aprašų ir kontekstinių tekstų rengimas, mokslininkų biogramų ir leidinių anotacijų kūrimas). LKT finansuotas projektas „Andriaus Sniadeckio portretų kata-

logas“ (vadovė dr. Birutė Railienė, vykdė dr. N. Markauskaitė, dr. A. Judžentis, dr. G. Miknienė, A. Stasiukaitytė) vainikuotas išleistu leidiniu. Kitas LKT finansuotas projektas „Virtualus Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekos kultūros vertybių portalas: skaitmeninių istorijų pasakojimai“ (vykdė R. Grabauskienė) sudarė sąlygas LMAVB sukurti ir įdiegti naują modernų portalą. Sulaukusi paramos iš Spaudos, radijo ir televizijos paramos fondo, Komunikacijos skyriaus vedėja I. Berulienė 2020 m. parengė kelias laidas televizijos ciklams „Istorinės kapinės. Tautinių mažumų tradicija“, „Maldos namai“ ir „Pamiršti vardai fotografijoje“, taip pat dokumentinį filmą „Žolinčių takais“, skirtą dr. Eugenijos Šimkūnaitės gimimo 100-mečiui.

Parodos, paskaitos, renginiai

2019 m. LMAVB sulaukė gausių lankytojų vizitų į čia rengiamas parodas (surengtos 38), paskaitas, kitus renginius (26). Susipažinti su Biblioteka atvyko Lenkijos Respublikos ambasados Lietuvoje patarėjas, Konsulinio skyriaus vedėjas p. Marcinas Zieniewiczus, Baltarusijos Respublikos ambasadorius Valerijus Baranovskis su darbuotojų grupe, Ukrainos Rados deputatas, labdaros fondo „Naš kraj“ vadovas Vasilijus Janickis. 2019 m. LMAVB buvo surengtos 82 ekskursijos, jose dalyvavo 1115 ekskursantų.

2019 m. balandžio 2 d. buvo atidaryta paroda „Lietuvos Prezidento institucijai – 100“. Sveikinimo kalbą pasakė kadenciją baigęs Lietuvos Respublikos Prezidentas Valdas Adamkus. Parodoje galima buvo pamatyti Lietuvos Respublikos Prezidentūroje saugomų dokumentų kopijas, taip pat fotografijas ir originalius dokumentus iš Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekos fondų.

2019 m. gegužės 7 d. LMA Vrublevskių bibliotekoje vyko renginys, skirtas Spaudos atgavimo, kalbos ir knygos dienai. Ta proga 90-metį šventusi Lietuvos žurnalistų sąjunga įteikė Bibliotekai dovaną – vienintelį rankraštinės knygos „Linkėjimai šimtmečiui. Autografų kolekcija“ egzempliorių. Knygos idėjos iniciatorius režisierius Raimondas Polis, Nacionalinės žurnalistų kūrėjų asociacijos pirmininko pavaduotojas, daugiau nei per metus – nuo 2018 m. vasario 16 d. iki šių metų kovo 11 d. – surinko šimtą linkėjimų Lietuvai. Tai įvairių žmonių – nuo Prezidentės iki Bibliotekos darbuotojo – adresai Lietuvos šimtmečiui, patvirtinti parašu. Knygą papildė linkėjimų autorių sąrašas.

Nemažai lankytojų sulaukia renginiai, kuriuos LMAVB pagal bendradarbiavimo sutartį rengia su Tautinių mažumų departamentu. 2019 m. lapkričio 19 d. Tarptautinės tolerancijos dienos proga LMA Vrublevskių bibliotekos direktoriui dr. Sigitui Narbutui už ilgametę švietėjišką, mokslinę veiklą įvairiakalbės Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos raštijos srityje ir indėlį į tautinių mažumų kultūros išsaugojimą įteiktas Tautinių mažumų departamento Garbės Aukso ženklas „Už nuopelnus“.

2020 m. parodinė veikla taip pat nenutrūko – buvo parengta 40 parodų. Jos tradiciškai buvo rengiamos įprastinėse LMAVB parodinėse erdvėse:

12 lentelė. LMAVB parodos 2020 metais

Eil. Nr.	Parodos eksponavimo vieta	Parodų skaičius
1.	Bibliotekos fojė	8
2.	Mažosios parodos T. Vrublevskio skaitykloje	4
3.	Mažosios parodos Bibliotekos fojė	11
4.	Parodos LMAVB aptarnaujamuose instituteuose	7
5.	Bibliotekos auloje	6
6.	Kilnojamosios parodos	4

Konservavimo, restauravimo ir reprografijos darbai

Viena svarbių LMAVB veiklos sričių, numatyta ir Bibliotekos nuostatuose – kultūros paveldo, sukaupto Bibliotekos rinkiniuose, išsaugojimas. Šiame bare sėkmingai dirba keli Bibliotekos skyriai: Dokumentų konservavimo ir restauravimo bei Skaitmeninimo.

Dokumentų konservavimo ir restauravimo skyrius atliko dokumentų tyrimus, konservavo ir restauravo suirusius ar pažeistus dokumentus, tvarkė parodoms ir skaitmeninimui atrinktus dokumentus, įrišo naujus periodinių leidinių komplektus, tvarkė iširusius Pagrindinio ir kitų Bibliotekos fondų įrišus.

Skaitmeninimo skyrius, atlikdamas svarbų fondų apsaugos darbą, skaitmenino tiek restauruotus, tiek ir kitus Lietuvos istorijai ir kultūrai svarbius dokumentus, saugomus Rankraščių, Retų spaudinių ir kituose skyriuose. Džiugu, kad ir karantino sąlygomis, pasitelkę rotacinį darbo principą, taikydami griežtas apsaugos priemones, abu skyriai stengėsi atlikti kuo daugiau Bibliotekai svarbių darbų.

13 lentelė. Konservavimo, restauravimo ir reprografijos darbai

	2019 m.	2020 m.
Restauruota ir konservuota (sąl. lapų)	25 920	27 210
Dezinfekuota lapų (vnt.)	2 517	1 333
Įrišta knygų (vnt.)	1 234	1 142
Pagaminta fotoreprodukcijų (vnt.)	8 538	3 038
Kserokopijuota dokumentų (vnt.)	13 941	6 590
Nuskenuota vaizdų (vnt.)	89 539	81 473
Suteikta mokamų paslaugų (Eur)	17 000	17 000

Finansinė veikla

Šalies biudžetas per asignavimų valdytoją – Lietuvos mokslų akademiją – LMAVB veiklai 2019–2020 m. skyrė lėšų tik būtiniausioms veikloms. Šie duomenys pateikti 14 lentelėje.

14 lentelė. LMAVB finansinės veiklos rodikliai

	2019 m. (Eur)	2020 m. (Eur)
Darbo užmokesčiui	1 830 000,00	2 022 000,00
Spaudiniams įsigyti	56 700,00	45 127,50
Einamajam remontui	1 000,00	-
Komandiruotėms	4 400,00	1 300,00
Kvalifikacijos kėlimui	4 100,00	300,00
Prekėms pirkti	27 000,00	12 464,00
Komunalinėms paslaugoms	44 500,00	34 500,00
Ryšių paslaugoms	13 800,00	11 400,00
Kitoms išlaidoms	74 800,00	73 100,00
Sodrai	26 800,00	29 200,00
Transporto išlaidoms	3 700,00	1 800,00
Rekonstrukcijai	1 313 000,00	2 353 000,00
Saugyklų nuomai	91 200,00	91 200,00

Bibliotekos vadovybė ir Ūkio skyrius nuolat rūpinosi priestato rekonstrukcijos darbais. 2019 m. šiems darbams buvo skirta 1 313 000 Eur, visos lėšos įsisavintos. Nors statybų pabaiga dar tolokai, Bibliotekos skyriai jau atlieka parengiamuosius darbus persikraustymui į naujas saugyklas. 2019 m. vyкта į atsinaujinusias Tartu ir Vilniaus universitetų bibliotekas, taip pat į Vilniaus apskrities A. Mickevičiaus viešąją bei Lietuvos nacionalinę M. Mažvydo biblioteką. Apžiūrėta nauja bibliotekų įranga, aptarti jos trūkumai ir privalumai, apskaičiuotas reikalingų lentynų įvairiems dokumentų, saugomų Bendruosiuose ir Rankraščių bei Retų spaudinių skyrių fonduose, formatams kiekis.

Rekonstruotuose LMAVB rūmuose bus įkurdintas ir Knygos muziejus. Jo koncepcija dar kartą patikslinta 2019 metais. Muziejus buvo pavadintas Bibliopoliu.

2020 m. rekonstrukcijos darbų atlikta už 2 353 tūkst. eurų. Metų pradžioje biudžete rekonstrukcijai buvo numatyta 1 153 000 Eur, vėliau papildomai gauta dar 1 200 000 Eur. Visos lėšos buvo sėkmingai panaudotos.

2020 m. pavasarį Vyriausybei pertvarkius VĮ „Lietuvos paminklai“, Biblioteka iš jos nuo liepos mėn. perėmė užsakovo ir statybų techninės priežiūros funkcijas.

Metų pabaigoje Ūkio skyrius užsakė kelis knygomatus, kad galėtų deramai karantino sąlygomis aptarnauti skaitytojus. Ši įranga pradėjo veikti 2021 m. pradžioje.

Baigėsi nelengvas veiklos laikotarpis, kuris sutelkė Bibliotekos bendruomenę, privertė ieškoti naujų darbo formų, skatino priimti sprendimus, kurie padės vykdyti uždavinius, numatytus ateičiai, nors ir ji gali pateikti naujų iššūkių.

Parengė mokslinė sekretorė LEOKADIJA KAIRELIENĖ

Įteikta 2021 m. birželį